سنڌ رورل سپورٽ آرگنائيزيشن

ڪڻڪ جو فصل

هن وقت دنيا آباديءَ جي وڌندڙ دٻاء جو شڪار آهي، جنهن ڪري ماڻهو اناج ۽ پاڻي جي سخت اڻاٺ مان گذري رهيا آهن. ڪاڌ خوراڪ جي اهميت کي نظر ۾ رکندي ڪڻڪ جي فصل کي نظرانداز نٿو ڪري سگهجي. پاڪستان جي **18** ڪروڙ آبادي آهي. ۽ **22** لک ميٽرڪ ٽن ڪڻڪ هر سال پيدا ٿئي ٿي، سا ملڪي ضروريات کي بمشڪل منهن ڏي ٿي ۽ ڪڏهن ڪڏهن بلجندڙ موسم ۽ آبهوا جي زد ۾ اچي پئداواري هدف پورو نہ ٿو ٿي سگهي. ان ڪري هن فصل کي نهايت ئي اهميت حاصل آهي. جنهن تي نہ صرف انسان پر جانور، پکي پکڻ، چوپائي مال جو بہ گذارو آهي. هي واحد فصل آهي جيڪو دنيا ۾ هر روز ڪٿي نہ ڪٿي پوکيو وڃي ٿو.

هن مان بسڪيٽ، سوجي، سَيون، ڊبل روٽي ڪيڪ وغيره بہ ٺهن ٿا. جنهن مان ڪڻڪ جي اهميت جو اندازو لڳائي سگهجي ٿو.

زمين جي تياري: ڪڻڪ جي بهتر پئداوار حاصل ڪرڻ لاءِ چيڪي لٽاسي، وارياسي لٽاسي ۽ زرخيز زمين جي چونڊ ڪئي وڃي. ڪلراٺي ۽ پڪي زمين ۾ فصل سٺو ڪونہ ٿو ٿئي ۽ ٻوٽي جي پاڙ يا تہ سڙي وڃي ٿي يا واڌ ويجهہ ڪونہ ٿي ڪري سگهي. زمين کي ٻہ کان ٽي اونها هر ڏنا وڃن، بعد ۾ پتر پچڻ لاءِ سانهر يا ڪيڻ گهمائي وڃي. جيڪڏهن ليزر ليولر آهي تہ ان جو استعمال ڪارائتو ۽ لاڀائتو ٿيندو. زمين ۾ وٿاڻ جو ڀاڻ في ايڪڙ **50** گاڏا پوکيءَ کان هڪ مهينو اڳ ملايا وڃن تہ زمين جي زرخيزي لاءِ بهتر ٿيندو.

پوکيءَ جو وقت: هي اناج وارو اهم ربيع جو فصل ڪري ليکيو وڃي ٿو، جيڪو دنيا ۾ وڏ ۾ وڏ ايراضي تي پوکجندڙ فصل آهي. سنڌ ۾ هن جي پوکائي جنسن جي لحاظ کان ٿئي ٿي. اڳاٽيون جنسون پهرئين نومبر کان ۽ پاڇاٽيون جنسون **20** نومبر کان **25** ڊسمبر تائين پوکيون وڃن ٿيون.

ٻج جو انتخاب ۽ مقدار: بهتر فصل لاءِ ٻج کي وڏيڪ اهميت حاصل آهي، "ٻج هجي تہ نج هجي" **60-50** ڪلوگرام تصديق شده ٻج في ايڪڙ وجهڻ گهرجي.

ڪڻڪ جون جنسون: سرسبز، ٽي.ڊي **1** انقلاب **91**، عبدالستار، ڪرن **95**، ماروي، سوغات، مهراڻ، انمول، پٽائي، مومل، ٽي.جي **83**، ٻکر اڳاٽيون جنسون ۽ جڏهن تہ ٽي.جي **83**، ڪرن، انمول، انقلاب، ٻکر پاڇاٽيون جنسون سڏجن ٿيون.

پوکيءَ جو طريقو: پئداوار جي لحاظ کان ناڙي راڻي آهي ۽ ڇٽ ٻانهي چئجي ٿي. ناڙي واري طريقو بهتر ۽ لاڀائتو آهي، هن ۾ قطارن جو فاصلو **9** انچن تي رکبو آهي ۽ ٻج کي ڏيڍ انچ جي اونهائي تي آٽوميٽڪ ڊرل وسيلي رکيو ويندو آهي. ڪٿي ڪٿي پاڻيءَ ۾ ڇٽ ڪيڙ يا لِٽ بہ ڪن ٿا. جنهن ۾ گندگاهہ صاف ڪرڻ ناممڪن ٿيو پوي ۽ في ايڪڙ ٻج جوبہ وڏيڪ استعمال ٿي وڃي ٿو.

ڪيميائي ڀاڻ جو استعمال: زمين جي چڪاس مطابق ڀاڻ جو استعمال ڪجي يا وري نائٽروجن ۽ فاسفورس وارا ڀاڻ **2:1** جي تناسب سان ڏجن. جنهن جو وچور هن ريت آهي.

ٻه ٻوريون يوريا ۽ سوا هڪ ٻوري **DAP** يا سوا هڪ ٻوري يوريا ۽ اڍائي ٻوريون نائٽروفاس يا اڍائي ٻوريون يوريا ۽ سوا هڪ ٻوري ٽي.ايس.پي يا اڍائي ٻوريون امونيم سلفيٽ ۽ اڍائي ٻوريون نائٽروفاس، يا ٻه ٻوريون امونيم نائٽريٽ ۽ اڍائي ٻوريون نائٽروفاس.

گندگاهه جو خاتمو : گندگاهه فصل جي خوراڪ، هوا ۽ پاڻي ۾ ڀاڱي ڀائيوار آهي. ان ڪري گندگاهه جي خاتمي کي تمام گهڻي اهميت حاصل آهي. ان لاءِ ڪيميائي چونڊيل دوائون به اچن ٿيون. جن جو زمين تي اسپري ڪرڻ سان گاهه سڙيو وڃي ۽ ڪڻڪ جي فصل کي نقصان ڪونه ٿئي ٿو. مثلاً آسوپروٽان، برموڪسل ايم.سي.پي گروپ جي هنن مان ڪابه هڪ دوا اسپري ڪرڻ سان ڪڻڪ جا گندگاهه جهڙوڪ، ناڙو، جهل، سنجهه، بصري، جنگلي جَوَ، ٻٽڪ، جهنگي پالڪ ڪانڊيري وغيره سڙيو ناس ٿي وڃن ۽ فصل وڌي ٿيڻ تائين اسرن ئي ڪونه.

ڪڻڪ مان گاهه ڪڍڻ لاءِ بارهيرو **Bar Harrow** (ڪِلِين واروٽياٽ) گهمائجي جيڪو پهرئين پاڻي کان پوکي وٺ اچڻ وقت استعمال ٿيندو آهي.

آبپاشي: هن فصل لاءِ **5-6** پاڻي گهربل هوندا آهن. پاڻي نه صرف انسان جي زندگي لاءِ ضروري آهي. پر هر فصل لاءِ آب حيات پڻ آهي. پهريون پاڻي پوکائي جي **20-25** ڏينهن بعد ۽ ٻيو پاڻي ڪڻڪ جو فصل جڏهن سلا يا ڪڙيون ڪڍي، ٽيون پاڻي ٻوڙي پڌڻ وقت، چوٿون پاڻي سنگن يا ڍيڍي دوران، ۽ پنجون پاڻي داڻن ۾ کير اچڻ وقت ڏيڻ سائنسي طريقو آهي. اهي سڀ مرحلا سٺي پئداوار لاءِ اهم آهن.

جيت ۽ بيماريون: ڪڻڪ ۾ ڪو خاص جيت حملو ڪونه ڪندو آهي، پر موسمي تبديلين جي ڪري ڪڏهن ڪڏهن تيلي جو ڳڏر **(Stem fly)** يا مهلو حملو ڪندو آهي. آمريڪن ڪيئون، گلابي سنڍي ورلي نظر اچي سگهي ٿي. يا وري اڏوهي جو حملو وارياسي زمين ۾ ٿيندو آهي. اهو حملو **Economic Threshold Level** کان گهٽ هوندو آهي. ان ڪري ڪابه دوا اسپري نه ڪئي ويندي آهي. بيمارين ۾ رتي ۽ ڪانگياري اهم آهن، تن جو سيڊ ٽريٽمينٽ ذريعي تدارڪ ڪري سگهجي ٿو. پر سي به ايتريون عام ڪونهن. نارنگي يا ڀنن جي رتي به ڪٿي ڪٿي ڏٺي وئي آهي. ڪڻڪ ۾ زنڪ جي گهٽتائي فصل جي ڦيرگهير نه ڪرڻ جي ڪري نظر اچي رهي آهي. هن فصل تي ڪوئا به حملو ڪن ٿا، انهن جي ٻرن ۾ فاسٽاڪسن گوريون وجهي ٻرُ آلي مٽي سان بند ڪري ڇڏجن.

لابارو: ڪڻڪ ۾ لابارو سنگ پچي وڃن ته ڪرڻ گهرجي، ورنه ڇاٽو ٿيڻ
فصل ڪرڻ يا هوائن ڪري پئداوار کي ڌڪ رسندو. اڪثر لابارو اپريل ۽ مئي مهينن ۾ شروع ٿي ويندو آهي. ٻار يا ديرا ٿاهي ٿريشر وسيلي اناج صاف ڪيو وڃي. فصل جو ٻهه مال جي کاڻڻ لاءِ استعمال ٿئي ٿو. سٺي پئداوار **50-60** مڻ في ايڪڙ لهي ٿي. دنيا ۾ هائبرڊ جنسون هرسال تيار ٿين ٿيون. جن جي في ايڪڙ پئداوار **100-150** مڻ آهي. اهي جنسون اسان وٽ ڪونه ٿيون ٿاهيون وڃن.

ذخيرو: ڪڻڪ جي صفائي ڪانپوءِ ان کي سٺي هنڌ تي ذخيرو ڪجي.

پاران: مانيٽرنگ اويليوئيشن ۽ ريسرچ يونٽ سرسو هيڊ آفيس سکر فون: **071-5633516**